

Anders Gustaf Silfverswärd (1772-1860)

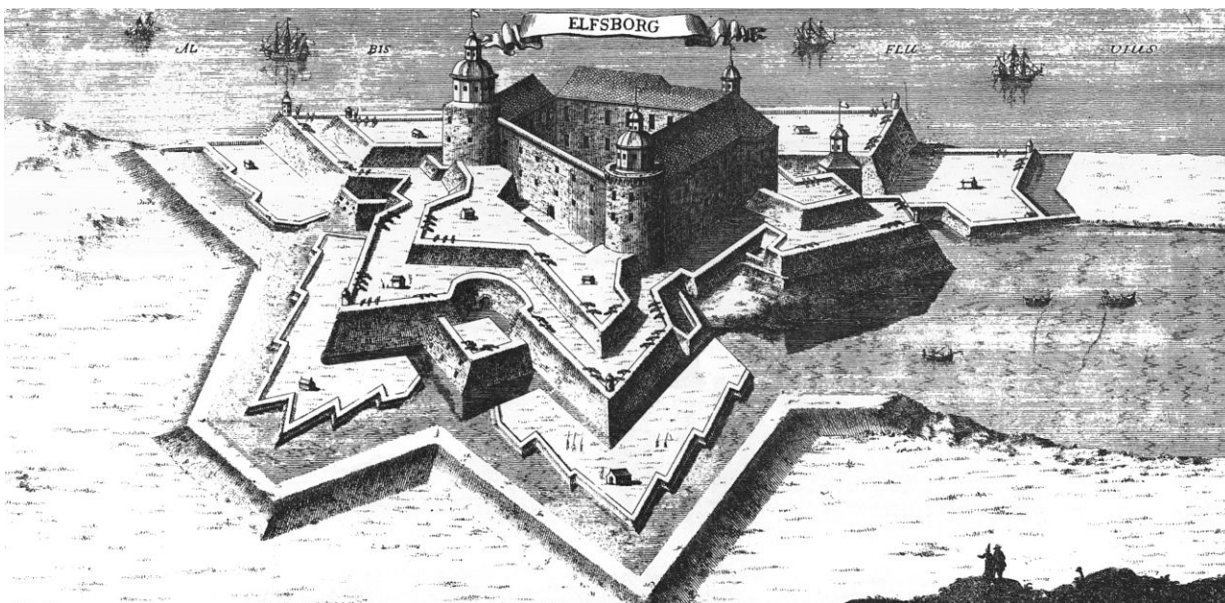
Svensk soldat med en kort dansk karriere under Napoleonskrigene

Af Henrik Andresen

Min tip-7-oldemor hed Elisabeth Silfverswärd (født ca. 1654, død 1705) og kom fra en svensk familie, hvor en meget stor andel af mændene i gennem et par århundreder var officerer og underofficerer i den svenske hær, ingen nåede dog længere end til oberstløjtnants grad.

Som så mange andre svenske officerer blev hendes farfar, Lars Larsson Silfverswärd (1585-1645) adlet af kong Gustav II Adolf, det skete 20. oktober 1630 i hærens lejr ved Ribnitz i Mecklenburg, og han sluttede sin karriere i 1640 som oberstløjtnant og kommandant på Elfsborg fæstning ved Göteborg.

Elfsborg fæstning omkring 1700

I forbindelse med en kortlægning af Silfverswärd-familiens medlemmer i 1700-tallet stødte jeg på en usædvanlig karriere. Anders Gustaf Silfverswärd blev født 1. august 1772 på gården Dissarås i Norra Vånga sogn, Skånings herred i Skaraborgs len. Hans far, Johan Gustaf Silfverswärd (1740-98) var underofficer i kavalleriet, og hans tip-2-oldefar var ovennævnte Lars Larsson Silfverswärd.

Det var almindeligt, at adelige sønner blev anbragt i militæret i en meget ung alder, i første omgang nok for at give dem en god uddannelse. Det var også tilfældet i denne familie. Anders ældre bror, Carl Gustaf (1769-1839) kom til generalmajor Stedings hvervede regiment i Göteborg og sluttede sin karriere som stabskaptajn ved Göta Artilleriregemente. Hans yngre bror Adolf Fredrik (1773-1830) kom også til generalmajor Stedings hvervede infanteriregiment, men forlod militæret allerede i 1791 og fik en karriere til søs, hvor han blev kaptajn i handelsflåden.

Anders Gustaf kom som kun 11-årig 1. maj 1783 til Västgöta Kavalleriregimentes Vårtofta kompagni, hvor han blev korporal allerede 1. maj 1786. 1787 bestod han underofficerseksamen og blev kommanderet til Göteborg med regimentet for at deltage i krigen mod Danmark-Norge. Han tjente på Nya Elfsborgs fæstning ud for Göteborg og senere på flådebasen Karlskrona.

12. marts 1789 blev han udnævnt til sergent, fra 31. januar 1790 som furér ved majorens kompagni ved Västgöta Kavalleriregimente. I 1790 var han i Finland og Rusland med Bohusläns skærgårdsflåde og deltog i træfninger ved Viborg 3. juli samt Björkö og Biskopsön, og han var med da den svenske hær måtte foretage et tilbagetog.

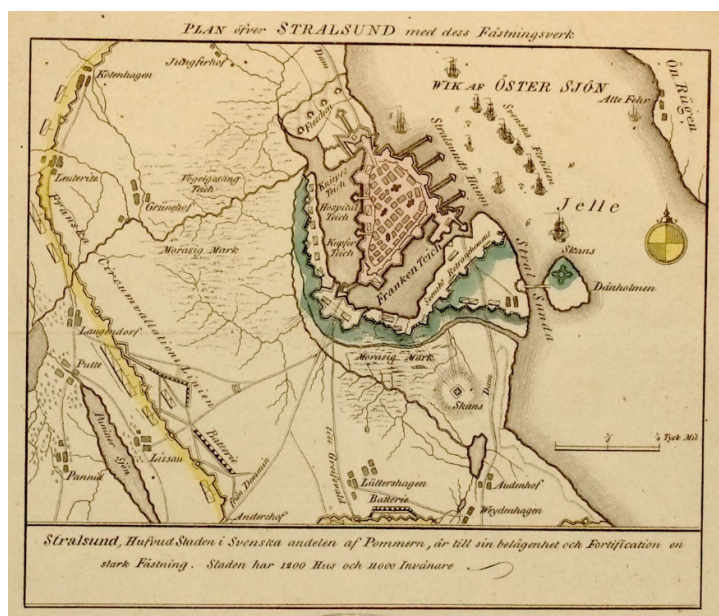
Nya Elfsborgs fæstning

9. juli 1790 blev han såret af skud i højre arm i slaget i Svensksund, der i øvrigt var en betydelig svensk sejr over den russiske flåde, og benådet med sølvmedalje for tapperhed til søs. Han fik sin afsked fra regimentet 2. december 1794.

Søslaget i Svensksund i den finske skærgård

Fra 3. januar 1795 til 4. juli 1797 tjente han som hvervet konstabel ved Vendes Artilleriregemente, Kongl. Ridande Artilleribrigadens 1. batteri i Stralsund i det svenske Pommern. Sverige havde efter krigen mod Rusland 1788-1790 indledt en fredsperiode, der skulle vare til 1805, hvor landet allierede sig med England og periodevis med Preussen, Rusland og Østrig, mod Frankrig. Det skærpede samtidig forholdet til Danmark, som jo fra 1801 var i et modsætningsforhold til England.

Stralsund fæstning og by i 1800

Fra 8. marts 1798 til 1. marts 1800 tjente han som husar ved det danske Husarregiment, der var garnisoneret i København. Hvad der har fået ham til at forlade svensk tjeneste og lade sig hverve til det danske rytteri kan man kun gisne om. Men den danske konge, eller rettere kronprins Frederik (fra 1808 Frederik den 6.), var opsat på at modernisere og udvide hæren, og der blev i den forbindelse hvervet soldater til regimenterne i området syd for Holsten. Så det har nok ganske enkelt været betalingen, der var afgørende. Hans tjenestetid i Danmark var en fredsperiode, og da Danmark blev indblandet i de europæiske stridigheder i 1801, var han vendt tilbage til svensk tjeneste.

Anders Gustaf tjente fra 16. marts 1800 ved det Mörnerske Husarregemente (Kronprinsens Husarregemente), der hørte hjemme i Skåne men var udkommanderet til tjeneste i Finland, indtil han fik sin afsked 20. december 1802.

Herefter trådte han atter i danske tjeneste fra 22. december 1802 som korporal ved Kronprinsens Infanteriregiments 2. grenaderkompagni, og fra 1804 som korporal ved 2. musketerkompagni. Regimentet hørte hjemme i København, men lå i årene 1803-07 kantonement i Holsten for at deltage i forsvaret af sydgrænsen.

Hans genindtræden i dansk tjeneste skete i øvrigt på trods af en kongelig forordning af 11. juni 1802, ifølge hvilken hvervning af udlændinge skulle ophøre, og hæren udelukkende bestå af nationale regimente. Der var dog stor modstand i hærens ledelse mod den nye forordning, og den blev formentlig ikke efterlevet helt i begyndelsen. Om det er årsagen til, at han i regimentets stambog står anført som født i "1773 i Frederikshall, Norge" er uvist, men i øvrigt er han anført som gift, og hans højde er 68 tommer.

Han var gift med Anna Dahlberg, der formentlig var født i Sverige, men hun døde i København den 14. september 1803 og blev begravet 17. september fra Garnisons kirke. Parret fik 2 børn: Gustaf, der var født i 1799 eller 1800 og døde 14. marts 1803, begravet 6. marts fra Garnisons kirke. Datteren Fransiska Augustine blev født 6. juni 1802 og døbt 27. juni i Garnisons kirke. Hun døde 20. august 1804 og blev begravet 22. august fra Garnisons kirke.

19. august 1806 blev Anders Gustaf overført til Husarregimentets 4. eskadron, hvor han tidligere havde tjent, fra 6. december samme år med rang af korporal. I regimentets stambog står han som født i Sverige, ikke som fire år tidligere i Norge. Regimentet var i 1805-07 tjenestegørende i Holsten. Den engelske hærs landgang og bombardement af København indledte 7 års krigstilstand. I 1807 var 4 af Husarregimentets eskadroner blevet overflyttet fra Holsten til Nordsjælland for at bevogte kysten mellem Kronborg og Isefjorden, herunder kysten ved Frederiksværk. Enhedernes hovedkvarter var i Hillerød.

Anders Gustaf var muligvis garnisoneret i Hillerød, i hvert fald blev han 10. marts 1808 gift ("med bevilling fra kompagnichefen") i Melby nord for Frederiksværk med Anna Sophia von der Woeppe, der var født 3. januar 1779 (måske 1782) i Wittfält i kurfyrstendømmet Hannover. Hendes forældre kendes ikke, men hendes far har formentlig været i militæret, måske ansat ved krudtværket eller kanonstøberiet i Frederiksværk.

Sverige havde i nogle år været allieret med England, og forholdet mellem Sverige og Danmark-Norge var gradvist blevet mere anspændt. Det udløste 12. marts 1808 en krigserklæring. Anders Gustaf var dermed kommet i en noget akavet situation.

22. marts 1808 udstedtes en kongelig parole om, at enhver soldat, der deserterer og igen pågribes, skulle straffes med døden ved hængning. Så bare at forsvinde var en risikabel sag, og desuden var Anders Gustaf jo lige blevet gift og havde hustruen at tage hensyn til, så han måtte forblive i dansk tjeneste, men hans regiment blev ikke indblandet i krigshandlingerne i Østnorge, hvor det udelukkende var enheder fra den norske hær, der deltog.

10. december 1809 sluttedes fred mellem Danmark-Norge og Sverige, og 3. januar 1810 efter udstået 8-års kontrakt modtog Anders Gustaf sin afsked fra Husarregimentet.

Han vendte tilbage til Sverige med sin hustru og var herefter i to år "Stads Schole Mästare" i Helsingborg, hvor også sønnen Gustaf blev født 6. marts 1812. Hvad der fik ham til at blive skolemester er ikke nemt at gætte, men hans kvalifikationer har formentlig været, at han kunne skrive, regne og holde disciplin i skolen.

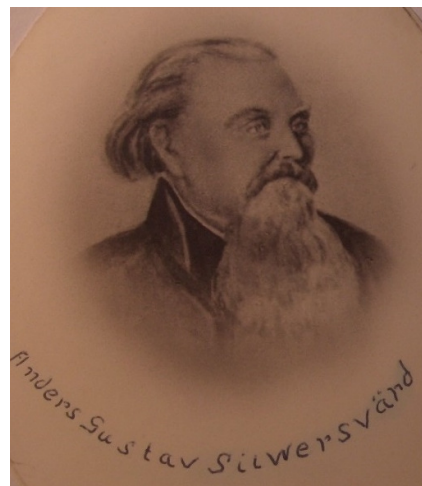
Men allerede 4. april 1812 vendte han tilbage til soldatergerningen og blev antaget ved Norra Skånske Infanteri Regimentet, fra 23. december samme år som "förare" ved Kågeröds kompagni og fra 16. oktober 1814 med rang af sergent ved Gärds kompagni. 1813-14 gjorde han tjeneste ved kystbevogtningen ved Landskrona, hvor han deltog i flere træfninger til søs i Øresund mod danskerne i forbindelse med konvojering. I mønsterrullen 20. juni 1831 betegnes han som "Sjuk enl. Betyg", og 21. december samme år modtog han sin afsked.

Efter sigende blev Anders Gustaf skilt fra hustruen Anna Sophia von der Woeppe. Under alle omstændigheder døde hun på fattiggården i Brösarp 7. februar 1835. Anders Gustaf giftede sig igen 23. oktober 1835 med Kerstin Åkesdotter, der var født 12. januar 1801 og døde 7. december 1882 i Fjälkestad.

Anders Gustaf Silfverswärd døde 26. februar 1860 på gården Jägerslund i Fjälkestad og blev begravet 2. marts fra Fjälkestad kirke. Han blev 87 år og må siges at have haft et langt og omskifteligt liv. Kedelig har han ikke været, men måske en rastløs natur.

I ægteskabet med Anna Sophia von der Woeppe havde han 4 børn: Gustaf Silfverswärd, født 6. marts 1812 i Helsingborg, død 2. oktober 1894 i Karlskrona, soldat som sin far; Fransiskus Augustinua Anders (August) Silfverswärd, født 9. januar 1815, død 21. april 1909, skolelærer og maler; Anders Albert Silfverswärd, født 25. marts 1819, død 26. marts 1823; Elna Emma Silfverswärd, født 26. marts 1823, død 2. februar 1908 i Brooklyn, New York, gift 1. gang 26. juli 1850 i Kristianstad med konditor Eric Wilhelm Baggström og gift 2. gang med skomager Åke Nilsson, med hvem hun udvandrede.

I ægteskabet med Kerstin Åkesdotter var der 2 børn: Hanna Silfverswärd, født 14. november 1836, død 14. november 1841; Simon Silfverswärd, født 7. september 1842, død 5. marts 1912, arbejder.

Kilder:

Elgenstierna, Gustav: Den introducerade Svenska Adelns Ättartavlor (Stockholm 1925-36).

Lewenhaupt, Adam: Karl XII:s Officerare (P. A. Norstedt & Söner, Stockholm 1920), <http://www.cognatus.se>

Arméens Pensionskassas Meritband 31 s. 245, 247, 252, 257 og 260, samt band 71 s. 155, 156, 506 og 628.

Norra Vånga kirkebog (B:1) 1751-75 s. 79, ArkivDigital opslag 42.

Generalmönsterrulla för Västgöta Kavalleriregemente nr. 542, 1785-88,

Generalmönsterrulle för Vendes Artilleriregemente nr. 1869 (1795), opslag 1970.

København Garnisons kirkebog 1797-1815 (fødte) s. 77.

København Garnisons kirkebog 1800-1814 (døde) s. 49, 108 og 254.

Stambog for Kronprinsens Regiment / Fynske Livregiment, lb.nr. 12234, bog nr. 17, 1801-07) s. 5 og 114.

Stambog for Husarregimentet / Gardehusarregimentet, lb.nr. 12076 (1789-1842), bog 51, 4. eskadron.

Melby kirkebog 1779-1816 s. 158.

Helsingborg Stadsförsamling (Maria) kirkebog (AI:22) husförhörlängd 1811-12, s. 47 og 102.

Helsingborg Stadsförsamling (Maria) kirkebog (AI:23) husförhörlängd 1811-12, s. 25.

Helsingborg Stadsförsamling (Maria) kirkebog (CI:5) 1798-1825, s. 269.

Generalmönsterullla för Norra Skånska Infanteriregementet nr. 62, 1812-18 (ArkivDigital opslag 2340, 2550, 2580, 2730 og 3970, samt nr. 649, 1828-31 opslag 95 og 362).

Brösarp kirkebog (CI:3) 1781-1840 s. s. 111, ArkivDigital opslag 189.

Fjälkestad kirkebog (C:4) 1837-60 ArkivDigital opslag 184.

Fjälkestad kirkebog (FI:1) 1861-94 s. 83, ArkivDigital opslag 86.

Illustrationer bl.a. fra Karsten Skjold Petersen / Tøjhusmuseet: Den Danske Hærs Uniformer i 1700-tallet.

(Henrik Andresen, 2015 – www.k-h-andresen.dk)